

YUNAN SENDİKALARI VE KRİZ

BASKI ALTINDA ÖNEMLİ BİR AKTÖR

ZOE LANARA

- Mart 2012 Yunanistan son senelerde emsali görülmemiş bir uyum programı sürecinden geçti. Bu programdan en çok etkilenenler ise çalışanlar oldu.
- Sosyal yapı ve vatandaşların sırtına yüklediği yüksek maliyetlere rağmen, ufukta ülkenin öngörülebilir bir vadede iktisaden toparlanacağına dair herhangi bir işaret gözüküyor. Olumsuz etkiler ise hem iş piyasalarında elle tutulur, hem de sosyal koşullardaki kötüleşmelerle görünür bir hale gelmiş durumda.
- Mevcut durum, toplumsal birliği ve bütünlüğü zorlu bir dayanıklılık testine tabi tutarken, Yunan sendikalarını ve çalışmalarını gün geçtikçe daha büyük yeni sorun ve olumsuzluklarla karşı karşıya bırakıyor.
- Reformlar sendikal örgütlerin çalışmalarının altını oyarken, kolektif temsil yapılarının iç bütünlüğünü ise açık bir şekilde hedef alıyorlar. Bunun dışında çalışanlar ve sendikalar, parçalanmış, güvencesiz ve esnek istihdam ilişkileri tarafından belirlenen bir iş piyasasında, kendilerini, orantısız bir şekilde elleri güçlendirilmiş işverenler karşısında eşitsiz bir mücadelenin içinde buluyorlar.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	3
2. İktisadi Uyum Siyaseti: Arka Plan ve Felsefesi	3
3. İktisadi durgunluk yoluyla uyum: Bir kısır döngü	4
4. Çalışanların zayıflatılması – Çalışma ilişkilerinin erozyona uğratılması	5
4.1. İşsizlik	5
4.2. İktisadi ve sosyal hakların zafiyete uğratılması.	6
4.2.1. Krizin faturasını kim ödüyor? Çalışanlar üzerindeki etkiler	6
4.2.2. Yoksulluk ve sosyal dışlanma	7
4.3. Kurumların zafiyete uğratılması: İş Hukuku'na göre işleyen kurumlara saldırı	8
5. Akıntıya karşı: Sendikaları bekleyen yeni sorunlar	9
6. Değerlendirme	10

1. Giriş

Uluslararası Para Fonu (IMF), Avrupa Birliği (AB) ve Avrupa Merkez Bankası'nın (AMB) kredi mekanizmasının asli parçası olan iktisadi uyum programı çerçevesinde Yunanistan, şimdiye kadar hiç deneyimlemediği bir çapta mali ve yapısal uyum politikalarını hayata geçirdi. Bu ise, olağanüstü kısa bir süre ve çok zorlu bir uluslararası bir bağlam içerisinde gerçekleşmek zorundaydı. Üzerinde anlaşılabilir program, kredi girişinin kesilmemesi için şart koşmuş sert koşulların hayata geçirilmesi üzerine kurulmuştu. Programın daha ilk adımlarının uygulamaya geçirildiği dönem bile, ekonomi, iş piyasaları ve toplum üzerinde çok olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalınacağına ipuçlarını vermekteydi. Zira program her şey bir yana öyle önlemler içeriyordu ki, bunların istihdam, çalışanların örgütleri ve sosyal koşullar üzerindeki etkileri gayet açık bir şekilde öngörülebiliyordu. Tespit edilebilecek en önemli unsurlar, kitlesel işten çıkarmalar, ücret, maaş ve emeklilik maaşlarının ya dondurulması, ya da düşürülmesi, kamu harcamalarında kısıtlamalar, vergi artışları, özelleştirmeler, iş piyasasını köklü bir şekilde dönüştürecek adımlar ve İş Hukuku'na dayalı kurumların kaldırılması idi.

Çalışanlar, emekliler ve dürüst vergi mükellefleri bu kemer sıkma politikasının iktisadi ve sosyal sonuçlarını en ağır bir şekilde hissettiler. Çalışanlar ise kazanılmış haklarından pek çok farklı biçimde mahrum bırakıldılar:

- İş ve ücret kaybı, onları krizin ağır etkilerinden korunmalarını sağlayacak mali zeminden mahrum bıraktı;
- Bazı etkin sosyal ve sendikal hakların kaybı, onları sosyal adaletsizlikler karşısında kendilerini savunmak için geçmişte ellerinde bulunan kurumsal imkânlardan da mahrum bıraktı;
- Uyum önlemleriyle paralel olarak ortaya çıkan krizin yan etkileri de gittikçe daha da hissedilir hale geliyor: Vergi artışları, harcanabilir geliri daha da azaltıyor ve sosyal harcamalardaki devasa kısıntılar, geçim masrafları yerinde saymasına rağmen sosyal hizmetlere ulaşımı engelliyorlar.

Mevcut durum, toplumsal birliği ve bütünlüğü zorlu bir dayanıklılık testine tabi tutarken, Yunan sendikalarını ve çalışmalarını gün geçtikçe daha büyük sorun ve olumsuzluklarla karşı karşıya bırakı-

yor. Uyum programının şimdiye kadarki uygulamaları çalışma ilişkilerinde hem niteliksel, hem de niceliksel bir gerilemeye ve demokratik işçi örgütlenmeleri tarafından sosyal ortaklık anlaşması çerçevesinde mücadelelerle kazanılmış hakların darmadağın edilmesine yol açtı.

2. İktisadi Uyum Siyaseti: Arka Plan ve Felsefesi

Yunanistan artan devlet borçları ve yüksek cari ödemeler açığı ile baş edebilmek için kredi başvurusu yapan Avro-Bölgesi'ndeki ilk ülke idi. Yunanistan, 'Üçlü' adı verilen Uluslararası Para Fonu IMF, Avrupa Birliği ve Avrupa Merkez Bankası'ndan1 toplam 110 Milyar Avro'luk bir kredi alabilmek için Mayıs 2010'da üç yıllık bir memorandum imzaladı ve bu memorandum ile kredi veren kurumlar tarafından gayet sıkı olarak kontrol altında tutulan bir takvim içerisinde hem iktisadi ve mali önlemler hem de yapısal reformlara başlama yükümlülüğü altına girdi. Kredi dilimlerinin ödenmesine devam edilmesi için Yunan Hükümeti bir şartnameye göre art arda sıkı tasarruf paketleri ve yapısal uyum programları yürürlüğe koydu.

Mali piyasaların şiddetli baskısı altında Yunanistan, acımasız bir mali uyum stratejisine tabi bırakıldı: Ülke o zamana kadar tarihte eşi görülmemiş bir hız ve çapta bütçe açığını azaltmak zorundaydı. Bu ise Gayri Safi Milli Hasıla'sının 2010 ila 2013 arasında % 15,5'ine tekabül eden bir açığın2 kapatılması anlamına geliyordu. Bu uyulması neredeyse imkânsız vadeler ve gerçekçi olmayan niceliksel amaçlar, Yunan ekonomisinin ve ülkenin sosyopolitik bağlamının özgül şartları hiç dikkate alınmadan kararlaştırılmıştı. Bu kararlar alınırken Yunanistan'ın 'reform kapasitesi' ve (Featherstone'un tabiri ile; 2011) 'siyasi sistemindeki noksanlar' görmezden gelinmişti. Ekonomiye içkin zayıf yanlara, yani düşük üretim kapasitesi, olağanüstü geniş enformal sektör, vergi kaçakları, sanayideki yetersiz teknolojik dönüşüm ve eksik inovasyonlara dair de bir farkındalık yoktu.

Yunanistan'ın tabi tutulduğu program, 1980'lerde 'Üçüncü Dünya' adı verilen ülkelerde veya 1990'larda 'Asya Kaplanları'nda yaşanan borç krizlerine yol açan Uluslararası Para Fonu IMF'nin uyguladığı 'şok

1 Bu üçlüye tek terim ile 'Üçlü' (Troika) adı veriliyor.

2 İlk yıllar için kapatılması önerilen açık ise; 2010 için Gayri Safi Milli Hasıla'nın % 7,5'i, 2011 yılı için % 4'ü, 2012 ve 2013 yılları için ise beher % 2 olmak üzere, daha yüksek idi (Uluslararası Para Fonu 2010).

terapilerin', Avrupa Birliği eliyle Avro-Bölgesi'ne uygulanmasından ibarettir. Bu program çerçevesinde hayata geçirilen iktisadi uyum önlemlerinin amacı da aslen, devlet harcamalarında radikal kısıntılar ve vergi reformları gibi yapısal ve uzun vadeli önlemler ile, bütçe konsolidasyonuna gitmek ve böylelikle bütçe açığını kısmak ve devlet gelirlerini artırmak idi.

Uluslararası Para Fonu IMF'nin standart reçetesine göre uygulanan iktisadi uyum programı (Easterly 2001, Stiglitz 2002), yerli paranın devalüasyonunu izleyen ihracat yönelimli bir büyüme modeli üzerine kurulmuştur. Bu ise, bir Avro-Bölgesi ülkesinde teknik olarak mümkün olmadığı için, Yunanistan rekabet edebilirliğini ve ihracatı artırmak için acımasız bir 'iç devalüasyon/deflasyon' politikasına maruz bırakıldı. Halbuki bu tarz siyasetin geçmişte nasıl sık sık başarısızlığa uğradığı, iktisadi durgunluklara yol açtığı ve sosyopolitik sonuçları açısından da savunulamaz olduğu çok iyi biliniyor (Roubini 2011). Bu tarz bir deflasyon siyasetinin en sivri ucu ise, emek maliyetlerinin düşürülmesi, doğrudan ücret kısıntıları ve iş piyasaları kurumlarının yeniden yapılanması yoluyla iş piyasaları kuralısızlaştırılarak ve esnekleştirilerek emeğin konumunun erozyona uğratılmasıdır.

Akabinde Yunanistan'ı bir genel moratoryumdan kurtaracak son çare olarak pek çok 'kurtarma paketi' öne sürüldü. Bu sefer de bu kurtarma paketlerinin getirdiği yükümlülükler, sorgusuz sualsiz Yunan kanunlarına entegre edildi ve geniş çaplı sosyal ve siyasal sonuçları dikkate alınmadan ve sosyal diyalog sürecine sokulmadan uygulanmaya başlandılar. Toplumsal bütünlük ve sosyal güvenceye dair sorunlar yalnızca alacaklılar ve kredi kontrol kurumlarınca değil, aynı zamanda Yunan kanun koyucular tarafından da göz ardı edildi.

3. İktisadi durgunluk yoluyla uyum: Bir kısır döngü

İktisadi uyum politikasının öngörülerine göre, Yunanistan'ın 'uyum döneminde akıntının tersine yüzmesi' elzemdir (Avrupa Komisyonu 2010). Her ne kadar ülke içinde bütçe açığı Gayri Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) % 5'i oranında azaltılabilmemiş olsa da, önlemlerin yürürlüğe girdiği günden tam 21 ay sonraki manzara, bu sonuçların ciddi etkileri olduğunu göstermekte.

Bu uyum programı Yunanistan'ı bir kısır döngüye sokmuş durumda: Sert tasarruf politikası bir ik-

tisadi krize yol açmakta, bu kriz ise daha çok tasarruf önlemi, daha fazla vergi ve daha derin bir durgunluk anlamına gelmekte. Bunlar ise iktisadi büyümeyi dizginlediği gibi, istihdamın artmasını engelliyor ve toplumsal bütünlüğü tehdit ediyorlar. Yunanistan'da hayata geçirilen önlemler iktisadi durgunluk ve düşüşe yol açmış bir durumda. Bu ise çok büyük ihtimalle deva olarak reçeteye yazılan ilaçların 'zararlarının yararlarından daha fazla olmasına' bağlı (Bordo / Schwartz 2000: 158). Zira Stiglitz'in de ifade ettiği gibi 'iktisadi konjonktürdeki durağanlıklar, konjonktürdeki gerilemelere, konjonktürdeki gerilemeler ise iktisadi krizlere evrilmektedir' (2000: 12). Yunanistan'a dayatılan önlemler kokteylinin beşinci iktisadi kriz senesinde, ülkenin 'modern zamanların en hızlı iktisadi düşüş yolcuğuna' tanıklık etmek gibi trajik bir rekora imza koyması içten bile değil (Reuters 2012).

Yunanistan'da iktisadi durumun kötüleşmesi ile beraber, iktisadi uyum programının uygulanması sırasında oluşan problemler de artmaya başladı. Zira kamu gelirleri planlananların bir hayli gerisinde kalmakta ve bazı harcama kategorilerinde önerilen bütçe üst limitleri bile bir hayli aşılmaktaydı (Avrupa Komisyonu 2011). Aralık 2011'de Uluslararası Para Fonu IMF'nin beşinci teftiş raporunda bu ciddi konjonktür gerilemesinin varlığı teyit edildi ve hâlâ ulaşılamamış amaçlar listelendi (IMF 2011). 2011 senesinde Gayri Safi Milli Hasıla'daki % 7'lik (EL.STAT 2012c) gerileme (krizin başlangıcından itibaren GSMH'deki toplam gerileme ise % 16'dır), hükümetin bu sene için öngördüğü % 5,5'in bir hayli üzerinde ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanmış en yüksek orandaki iktisadi gerilemedir (INE/GSEE 2011). İktisadi büyümenin, iktisadi kriz öncesi ortalama büyüme seviyesine yakın zamanda çıkmasına mümkün gözyle bakılmamaktadır. Bu arka plana bakıldığında, 2012 için % 2,75 ile % 3 oranında düşürülerek düzeltilmiş iktisadi büyüme tahminlerinin de (IMF 2011) gerçeği yansıtmayacak kadar iyimser olduğu söylenebilir.

2011 yılı zarfında durgunluğun artması ile, mali durum da ciddi bir şekilde bozuldu. Likidite ve sermaye açığı yatırımları neredeyse durma noktasına getirdi ve iç talep de 2009 ve 2011 arasında toplam % 16,4 oranında azaldı (IMF 2011). Özel sektörde bilançolar ağır bir baskı altında kaldılar ve bu zamana dek ekonominin belkemiğini oluşturan küçük ve orta boyllu işletmeler (KOBİ) arasındaki iflaslar salgın boyutlarına ulaştı: 2010 ve 2011'de toplam 68.000 KOBİ piyasanın dışına itildi ve bir diğer

53.000'ünün ise iflaslarını açıklaması an meselesi³. Bu iflaslar ise çalışanlar üzerinde çok ağır olumsuz etkiler bırakmakta. Sanayi üretim endeksi Aralık 2011'de bir önceki senenin aynı ayı ile karşılaştırıldığında, tam % 11,3 oranında düşmüş durumda (EL.STAT 2012b). Perakende ticaret hacmindeki düşüş ise Kasım 2011'de, Kasım 2010'a oranlandığında % 8,9'luk bir düşme ile ciddi bir tüketim zafiyetini yansıtmakta (EL.STAT 2012a). IMF raporunda, bankacılık sistemi üzerindeki baskının mevduatlardaki ve özel kredilerdeki düşüş ile katbekat arttığı ifade edilmekte (IMF 2011: 6).

İktisadi uyum programının bugüne kadarki uygulamasının sonuçları şunu açık bir şekilde gösteriyor: Yunanistan'a dayatılan önlemler kokteyli sorunları çözmek şöyle dursun, ülkeyi tam anlamıyla bir harabeye dönüştürmekte. Bunun dışında devlet bütçesi de kabul edilebilir bir dengeye sokulabilmiş değil. IMF raporuna göre devlet borçlanması 2013 yılında Gayri Safi Milli Hasıla'nın % 187'sine, yani bugüne kadarki en yüksek seviyeye ulaşmış olacak ve 2020 senesine kadar ise ancak % 152'sine düşebilecek. Eğer özel sektörün gönüllü katılımı sağlanabilirse, bu oran en fazla % 120'ye kadar gerileyebilecek, bu ise borçluluk durumunun sürdürülebilirliğine dair endişeli yüreklere su serpecek bir rakam olmaktan çok uzakta (IMF 2011: 6). Sosyal sisteme ve vatandaşların omuzlarına yüklediği büyük yüklere rağmen, ülkenin kısa zamanda iktisaden rahatlayacağına dair bir öngöründe bulunulamıyor. Bunun, iş piyasaları ve sosyal koşullar üzerindeki olumsuz etkileri her gün daha da aşikâr hale gelmekte.

4. Çalışanların zayıflatılması – Çalışma ilişkilerinin erozyona uğratılması

Mevcut durumda Yunan çalışanlar ciddi ve geri dönüşsüz bir şekilde ücret ve iş kaybı ile karşı karşıyalar. Bu ise krizin olumsuz etkilerinin üstesinden gelme güçlerini zayıflatmakta. Bunun dışında çalışanlar, İş Hukuku'na dayalı çalışanları koruyan kurumların adım adım erozyona uğratılmasına bağlı olarak, ciddi sosyal ve sendikal hak kayıplarına maruz kalıyorlar. Çalışanların hayat standartlarındaki düş-

³ Bu veriler, Yunan Perakende Ticaret Birliği'nin (ESEE) Aralık 2011'de yayımladığı bir anket çalışmasından alınmıştır.

⁴ *Private Sector Involvement (PSI)* adı verilen özel sektörün gönüllü katılımı ile borçların ciddi bir kısmının ödenebilmesi planlanmaktadır.

me, kurumsal kapasitelerdeki ciddiye alınması gereken zafiyetle paralel bir şekilde derinleşiyor.

İktisadi uyum önlemleri, zaten paramparça olmuş bir iş piyasasına uygulanmakta: Düşük istihdam artışı, güvencesizlik, ücret uçurumu, yüksek kayıtdışı çalışma, yetersiz denetim mekanizmaları, özellikle gençler ve kadınlarda yüksek işsizlik oranları ve göçmenlerin tabi kaldığı aşırı güvencesiz çalışma koşulları bu iş piyasasının önemli unsurlarını betimlemekte. Yüksek bir enformal sektör oranı ile birlikte düşünüldüğünde bu unsurlar, uyum önlemlerinin olumsuz etkilerini derinleştiriyor ve halihazırda zaten varolan eşitsizlikleri de artırıyor.

4.1. İşsizlik

Toplam 5 milyona ulaşan Yunan çalışan sayısının ortalama senelik çalışma süresi, tüm OECD ülkeleri arasında sadece Güney Kore'nin arkasından ikinci sırada bulunmakta. Yunanistan'ın iş piyasasının buna rağmen neredeyse 1960'ların öncesine düştüğünü ve bir çöküşün hemen arifesinde olduğunu söylemek gerekiyor: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan'ın tarihinde ilk defa iktisaden faal olmayan nüfus, iktisaden faal nüfusun önüne geçmiş durumda.

İktisadi durgunluk ile işsizlik rakamı daha önce hiç görülmemiş bir seviye ulaştı: Ekim 2011'de % 18,2 olan işsizlik, Kasım 2011'de % 20,9'a yükseldi. Halbuki daha bir sene önce aynı ayda, yani Kasım 2010'da işsizlik oranı % 13,9 idi (EL.STAT 2012b). Çalışanların sayısı 3.901.269 iken, işsizlerin sayısı 1.029.587, iktisaden faal olmayanların sayısı ise 4.423.657 idi (EL.STAT 2012b). Gerçek işsizlik oranının ise % 22 ila % 23 arasında olduğu tahmin ediliyor (INE/GSEE 2011).

Bu ise işsizlik oranının 2009 ila 2011 arasındaki son üç yılda iki misline çıktığı anlamına gelmekte. Mart 2008 ile Mart 2011 arasında ise işsiz olduğunu beyan edenlerin oranı % 95 artmış durumda. Özellikle gençler arasındaki işsizlik % 48 ile çok endişe verici seviyeye tırmanmış durumda. Kadınlar arasında da işsizlik, erkeklerdeki % 18,3 oranını aşarak % 24,5'e dayanmış durumda. Bu da tasarruf siyasetinin, cinsiyetler arası eşitsizliği derinleştirdiğinin bir başka işareti. Yunan Ombudsmanının verdiği rapora göre, Mayıs 2008'den beri hamilelik veya annelik izninin kullanımı durumunda haksız şekilde işten çıkarmalar ve cinsel tacizlere dair şikayetler ciddi bir şekilde artmış durumda. Kadınlar, özellikle de hamileler ve anneler, iş piyasalarında esnekliği destekleyen yeni kanunlardan öncelikli olarak olumsuz olarak etkilenen kesimleri oluşturuyorlar. Zira

bu yeni kanunlar işverenlere güvenceli belirsiz süreli anlaşmaları, esnek ve saat ücretli iş sözleşmelerine dönüştürmelerine imkân sağlıyor (ILO- Uluslararası Çalışma Örgütü 2011).

Yunan Parlamentosu'nda 12 Şubat 2012'de açıklanan yeni 'tasarruf tedbirleri paketi'ne göre kamu sektöründe 150.000 istihdamı daha ortadan kaldırılacak. Bu işsizlik sayılarının, durağanlık ve sanayi ve ticaret sektöründeki şirket iflasları devam ettiği, üstüne üstlük de çalışanların haklarının tırpalandığı bir zeminde ve kısa vadede azalması mümkün gözüküyor.

4.2. İktisadi ve sosyal hakların zafiyete uğratılması

Yunanistan'ın alacaklıları tarafından yanılıcı olarak ülkenin rekabet edebilirliği ve ihracatını güçlendirmenin ön şartı olarak dayatılan iç devalüasyon politikası, her şeyden önce çalışanları, emeklileri ve onların ailelerini vurmakta. Üst üste gelen ciddi ücret ve emekli maaşı kesintileri ve bunlarla paralel olarak yağdırılan yeni vergiler, harcanabilir hane halkı gelirini ufalarken, satın alma gücünün içini boşaltıp, toplumun geniş kesimlerini toplumun kıyısına itmiştir.

4.2.1. Krizin faturasını kim ödüyor? Çalışanlar üzerindeki etkiler

Bugün çalışanlar, emekliler ve onların ailelerinin yaşadığı ekonomik erozyonun çapı ve hızının, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Yunanistan tarihinde örneği yoktur.

Yunan Çalışma Bakanlığı'nın son verilerine göre son iki yılda ücret ve maaş hacmindeki düşüş, 9,2 Milyar Avro'dan az değildir (Yunan Parlamentosu 2012). Bu ise bir çalışanın yıllık gelirinde 2012 senesinde yaşadığı gelir kaybının, 2010 ile karşılaştırıldığında net olarak en az 1.500 Avro olduğu anlamına gelmektedir. Toplam emek (maaş ve ücret) maliyetlerindeki toplam gerileme 2009'dan bu yana % 25'e varmıştır: 2,74 Milyon çalışan için 2009'da 36,1 Milyar Avro yerine 2012 başında 26,8 Milyar Avro ödenmiştir. Bugün yakın geçmişte uygulanmış ve Mayıs 2010 ile Mayıs 2011 arasında kamu hizmetleri alanında ve geniş anlamda kamu sektöründe % 15 oranında bir maaş kaybına yol açmış adımların üzerine, emek maliyetlerini düşürücü tasarruf tedbirleri içeren yeni müdahaleler planlanmaktadır. Bu ise 2011 ile karşılaştırıldığında 2012

için yaklaşık % 7,6 oranında bir ücret ve maaş düşüşü anlamına gelmektedir.

12 Şubat 2012'de Yunan Parlamentosu'nda 'Üçlü'nün yoğun baskısı altında, özel sektörün borçların geri ödenmesine olan katkısını garantiye almak için hazırlanıp, onaylanan son tasarruf paketinin⁵ de, hane halkı üzerine çok olumsuz etkileri olacaktır. Şimdiye kadar varolan önlemlerin, daha da sıkı tasarruf tedbirleriyle ikame edilmesi planlanmaktadır. Buna göre düşük ücret seviyesindeki çalışanları koruyan eşik olan asgari ücretin % 22 oranında, genç çalışanlar için ise % 32 oranında düşürülmesi planlanmıştır. Bu, brüt ücretleri 585 Avro'ya, genç çalışanın brüt ücretlerini ise 490 Avro'ya düşürecektir. İşsizlik parası da 461 Avro'dan 358 Avro'ya düşürülmüştür. Bununla beraber İş Hukuku'na dayanan süresi dolmuş işkolu toplu iş sözleşmelerindeki ücret seviyesinin 'korunma prensibinin' kaldırılması ile beraber, bu alandaki ücretlerin % 40 oranında düşmesi beklenmektedir. Zira söz konusu iş kollarında toplu iş sözleşmelerinin süreleri geçer geçmez, otomatik olarak ücret pazarlıkları en düşük ücret seviyesi, yani baz asgari ücret üzerinden yapılmaya başlanacaktır. Bu zamandan sonra iş piyasasına yeni giren çalışanlar için ise bu onların, işe girerken ücretlerine bakılarak 'az vasıflı' veya 'vasıfsız' olarak kategorize edilmelerine yol açacaktır.

Ücretlerde 'dibe yarış' daha da hızlanacaktır. Çalışma koşulları, vasıflar ve kıdeme bağlı zamlar ve bunun dışında tüm eskiden kazanılmış otomatikleşmiş zamlar ertelenmiş ya da dondurulmuştur. Bu devasa ücret kısıntılarının sosyal sigortalar ve emekli sandığı üzerindeki etkileri gayet olumsuz olacaktır. Zaten halihazırda bu kurumlar, Yunanistan'ın en büyük sosyal sigortalar kurumu olan İKA'ya 4,2 Milyar Avro'luk aidat borcu biriktirmişlerdir. Kriz yüzünden yaşanan toplam sosyal sigortalar aidatı kaybı yaklaşık 6,7 Milyar Avro'dur (Yunan Parlamentosu 2012). Üstüne üstlük, bir milyonu aşan işsiz sayısının ve gittikçe artan işsizlik oranının, sosyal sigortalar üzerindeki yükü artıracaklarını öngörmek zor değildir.

Şimdiye kadar çoktan en az bir kere kısıntıya uğratılmış özel ve kamu sektöründeki emekli maaşları, en az % 10 ila % 12 oranında daha da ufaltılacaktır. 6 Sosyal harcamalar ve refaha bağlı transfer harcamaları % 50 oranında daha azaltılacaktır. Başka düzenlemeler ile zaten Yunan hane halkı üzerinde ciddi bir baskı oluşturan vergiler artırılmakta ve yeni

5 Kanun No. 4046/2012 (FEK A'28/14-2-2012)

6 Kanun No. 4046/2012 (FEK A'28/14-2-2012)

ödemeler yaratılmaktadır. Vergi mükelleflerinin ödeme gücüne göre değişmeyen doğrudan vergiler, dolaylı vergiler ve sair ödemelerle beraber düşünüldüğünde, zaten iyice küçülmüş olan hane halkı gelirleri büyük bir darbe alacaktır. Yeni vergiler sıklıkla geriye dönük olarak çıkarılmakta ve mükelleflerin bunları ödeyememesi ise önemli kamu mallarına erişimin kısıtlanması veya tamamen kesilmesi ile cezalandırılmaktadır. Mesela devlete ait olan elektrik üretim ve dağıtım kurumu DEI, tartışmalı bir şekilde hayata geçirilen yeni emlak vergisinin tahsil edilebilmesi için 'uygulayıcı kurum' olarak kullanılmakta, emlak vergisinin ödenmemesi hanelerin elektriğinin kesilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bunlarla beraber artan dolaylı vergiler enflasyonu harlamaktadır. Enflasyon 2010 senesinde % 3,4 puan yükselmiştir. Bu ise ücret ve maaşların alım gücünü daha da azaltmaktadır (INE/GSEE 2011). Vatandaşlar gittikçe daha da artan geçim masraflarıyla baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Ocak 2012'de tüketici endeksi bir önceki yılın aynı ayına oranla % 2,3 artmış ve bu ise toplam senelik % 5,2 düzeyinde bir değişim oranına tekabül etmektedir (EL.STAT 2012b). Bir yandan enerji gibi kamu mal ve hizmetlerinin fiyatları artarken, diğer yandan da -yakınlarda Kalkınma, Rekabet Edebilirlik, Deniz Ticaret Bakanlığı'nın, Almanya, Büyük Britanya, Fransa, İtalya, İspanya ve Bulgaristan'daki temel tüketim maddelerinin fiyatlarını karşılaştırdığı bir araştırmaya göre- Yunanistan'da temel tüketim mallarının fiyatları Avrupa ortalamasının üstünde seyretmektedir. Yunanistan'da bazı mallar üzerindeki % 23'lük ve % 13'lük Katma Değer Vergisi (KDV) oranları Avrupa Birliği'ndeki en yüksek KDV oranlarını teşkil etmektedir.

4.2.2. Yoksulluk ve sosyal dışlanma

Mevcut durumda varolan eşitsizlikler artıyor ve yoksulluk ve hane halkı fakirleşmesine dair kaygılar da buna paralel olarak gün geçtikçe yükseliyor. Eurostat tarafından 2010 senesinde yapılan bir araştırmanın yayımlanan verilerine göre şu anda Yunanların % 28'i (3.031.000 kişi) yoksulluk içinde yaşıyor ve sosyal dışlanmaya maruz kalıyor (Eurostat 2012). Yaş gruplarına göre dağılıma bakıldığında 17 yaş altı çocukların % 28,7'si, 18 ila 64 yaşındakilerin % 27,7'si ve 65 yaş üstündekilerin ise % 26,7'si yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Bu rakamlar 2010 yılına ait. Fakat o zamandan bugüne iktisadi krizin daha da derinleştiği göz önüne alınırsa, 2011 yılında yoksul kategorisine gi-

ren Yunanların sayısının arttığını farzetmek yanlış olmayacaktır.

Yunanistan'da yapılan son araştırmalar, vergi artışları, kamu sektöründeki ücret kısıtlamaları ve özel sektördeki gelir daralmasının toplam etkisinin yoksulluk oranı ve sosyal eşitsizlik üzerine etkilerini açıkça göstermekte: Düşen ücretler nedeniyle 2010 yılında zaten yoksul kategorisinde anılan %20'lik orana, 2009'da belirlenen yoksulluk eşiğinin altına düşen nüfusun yüzde beşlik kesimi daha eklenmiştir (Matsaganis / Leventi 2011). Borçlu hane halkı iflasın eşiğinde yaşamakta, kredileri geri ödeyemeyenlerin çoğu, kendilerine ait olan evlerini satma yoluna gitmek zorunda kalmaktadırlar.

İktisadi kriz gittikçe derinleştiğinden, şimdiki dek orta sınıf mensubu olanların arasında da yoksulluk emareleri gözükmeye başlamıştır. Yoksulluk dışında evsizlik ve suç oranlarının da hızla arttığı gözlemlenmektedir. Her ne kadar 'yeni yoksullar' hakkında elimizde henüz güvenilir tahminler ve bilimsel araştırma sonuçları bulunmasa da, günbegün sivil toplum örgütleri, yardım kurumları, belediyeler, okullar ve kiliselerden endişe verici haberler gelmeye devam etmektedir (Korge / Batzoglu 2012). Atina'daki ilçe belediyelerinden gelen bilgilere göre, son aylarda gittikçe artan muhtaç vatandaşlara el uzatabilmek için sosyal belediyeçilik altyapıları genişletilmek zorunda kalındı (Fotiadis 2012). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa Eğitim Bakanlığı, iktisadi kriz ve işsizlik tarafından en çok darbe yiyen bölgelerden olan Attika'daki 18 okuldaki öğrencilere, yetersiz ve kötü beslenme nedeniyle bir pilot proje dahilinde ücretsiz yemek fişleri dağıtmaya başladı. Eğitim bütçesi toplam % 60'lık bir oranda kısıldığı için, bu pilot projenin finansmanı kilise, yerel belediye idareleri ve özel şirketlerin işbirliği ile kotarılabildi.

Toplumun zayıf kesimlerinin sosyal güvenceye en çok ihtiyaç duydukları dönemde, sosyal harcamalar ciddi şekilde kısıyor ve sosyal hizmetlerin kalitesinin içi boşaltılıyor. Önemli sosyal hizmetler ve kamu mallarına erişimin de aynı süreçte ciddi şekilde kısıtlandığını gözlemliyoruz. Bu geniş çaplı iktisadi uyum programının sosyal güvencenin tasfiyesine karşı, özellikle kırılgan grupların tasarruf tedbirleri ve krizin birbirini tetikleyen toplam etkisine karşı koruyacak, dengeleyici hiçbir özel hamle içermemesi dikkat çekici. Bu tarz hamlelerin planlanması bir yana, 'Üçlü'nün açık talebi üzerine Çalışanlar İçin Sosyal Konut İdaresi OEK ve Yunan İşçi Refahı Örgütü OEE kapatıldı ve tüm çalışanları da işten çı-

karıldılar.⁷ Diğer gereksiz ve vahim kısıntıların yanında bu yükümlülük ayrıca öfkeye yol açtı. Zira bu iki kurum da düşük ücretli çalışanlar için vazgeçilemez sosyal hizmetler sunuyor ve devlet bütçesine yük olmak bir yana, işveren ve çalışanlardan yapılan kesintilerden finanse ediliyorlardı.

2010'dan 2011'e geçişte ortalama hayat standartlarındaki keskin düşüş ve bunu izleyen sosyal dışlanma tehlikesini hafifletecek bir iktisadi düzeltme veya kalkınma hamlesi yakın ufuklarda gözükmemekte. Toplumsal perspektiften bakıldığında Yunanistan'ın önünde orta sınıfın hayat standartlarının günbegün kötüleşeceği ve nüfusun hatırı sayılır bir kısmının sosyal dışlanmaya maruz kalacağı uzunca bir zaman dilimi durmaktadır.

4.3. Kurumların zafiyete uğratılması: İş Hukuku'na göre işleyen kurumlara saldırı

Yunanistan'ın alacaklılarının açık taleplerine göre hayata geçirilen geniş çaplı iş piyasası 'reformları', daha önceden de varolan sorunları daha da derinleştirmekte ve özellikle sendikalar için zorlayıcı şartlar yaratmaktadır. Sürekli yenilenen ve iş piyasalarını reforme etmeyi amaçlayan kanunlarla öylesine kalıcı, orantısız, uygun olmayan ve sosyal eşitsizlikler yaratan önlemler hayata geçirildi ki, işleyen bir işveren-çalışan ilişkileri sistemi kalıcı bir şekilde yerle bir edildi. Halbuki bu sistem sosyal diyalog partnerlerine, senelerce toplu iş sözleşmeleri ve özerk toplu pazarlıklarla tüm çalışanların çalışma koşulları için geçerli olan asgari standartlar oluşturulmasına yarıyordu. Yeni yasalar ile çalışanların İş Hukuku'na göre işleyen etkin ve sağlam kurumlara erişimi, onlara en çok ihtiyaç duyulan dönemde zorlaştırıldı.

'Üçlü'nün Mayıs 2010'dan itibaren yaptığı amansız baskı altında yüzlerce pek çok farklı kanuna dağılmış bulunan hüküm değiştirilerek, İş Hukuku'na dayalı önemli kurumlar kapatıldı. Bu kanun değişikliklerinin en önemli amacı, bazı işkollarında toplu iş sözleşmelerinin kapsamını daraltmak veya tümüden kaldırmak, aynı zamanda özerk toplu pazarlıkları engellemektir. Toplu iş sözleşmelerine getirilen kanuni kısıtlamalar ücret ve çalışma koşullarının özerk toplu pazarlıklarla yapılabilmesinin önünü ciddi bir şekilde kesti. Aynı süreçte gençler ve uzun zamandır işsiz olanlar gibi özellikle kırılgan toplum kesim-

ler için yürürlüğe koyulan, asgari ücretin altında kalan ücret düzenlemesi, ulusal asgari ücret ve çalışma koşullarına dair baz standartlar getiren Ulusal Genel Toplu İş Sözleşmesi (NGCLA) hükümlerinin de açık bir ihlali idi. Yakınlarda çıkan 4046/2012 numaralı Kanun ise asgari ücreti kaldırarak ve süresi dolan toplu iş sözleşmelerinin hükümlerinin kendilerinden sonra da geçerli olmaya devam etmesi ilkesini de lağvederek (bkz. 4.2.1), Ulusal Genel Toplu İş Sözleşmesi (NGCLA) çerçevesinde korunmuş İş Hukuku'ndan gelen emeğin kazanımlarına son darbeyi vurdu.

Bu yeni kanuni hükümler, öylesine istisnai hükümlere ruhsat verdi ki, toplu iş sözleşmelerindeki alışılan kural-istisna hiyerarşisi fiilen alt üst edilmiş oldu, toplu iş sözleşmelerinin iskeletini zedelemek anlamına gelecek şekilde fazla mesai ödemeleri azaltıldı. Kitlesele işten çıkarmalarda eşik yükseltilecek, kıdem tazminatı ve ihbar süreleri düşürülerek işten çıkarmalar kolaylaştırıldı ve işveren için 'daha ucuz' hale getirildi.

Yakınlarda çıkan bir başka hukuki düzenleme ile (Kanun No.: 4024/2011) hem çalışma ilişkilerinde koruma sağlayan İşçi Lehine Şart İlkesi hem de işyeri bazındaki anlaşmaların işkolundaki toplu sözleşme hükümlerine önceliği ilkesi ilga edildi. Aynı düzenleme ile toplu iş sözleşmesi hükümlerinin genişletilmiş geçerlilik ilkesi, bununla da fiilen toplu iş sözleşmesi kaldırılmış ve tüm kamu hizmet şirketlerinde geçerli olacak standart bir ücret ve maaş baremi yürürlüğe koyulmuştur. Bir diğer gayet tartışmalı önlem ise, kamu hizmetleri ve genişletilmiş kamu sektöründen binlerce çalışanın kitlesele olarak işten çıkarılmasını kolaylaştıracak 'işgücü rezervi' sisteminin yaratılmasıdır.

Bunun dışındaki pek çok başka hüküm de (Kanun No.: 4024/2011), sendikaların yapı ve işleme tarzı ile çalışanların özgür iradeleri ile demokratik olarak seçtikleri kişilerce kolektif olarak temsil edilme hakları ile taban tabana zıtlıklar içermektedir. Bu özünde sendika düşmanı yeni kanun, işletme bazında şaibeli ve seçim yoluyla oluşturulmamış 'şahıs birlikleri' tarafından pazarlık ve sözleşme imzalamaya hakkını genişleterek, kolektif temsiliyetin altını mutlak olarak oymaktadır. 10 ila 40 arası çalışan istihdam eden işverenler, bir 'şahıs birliği' kurma ve onlarla bağlayıcı bir iş sözleşmesi imzalamaya hakkına sahiptir. Bu anlaşmalarla tek taraflı olarak veya iki taraf anlaşarak, tam zamanlı belirsiz süreli iş sözleşmeleri, belirli süreli veya kısmi zamanlı saat ücretli iş sözleşmelerine, yani esnek istihdamın en can yakıcı formlarına dönüştürülebilir.

⁷ Kanun No.: 4046/2011 (FEK A'28/14-2-2012) Çalışanlar İçin Sosyal Konut İdaresi OEK ve Yunan İşçi Refahı Örgütü OEE'nin kapatılmasına dair kısım, 'Ücret yan masraflarının uyumlaştırılması' altbaşlığı altındadır.

Bu yapılırken çalışanların elinden, uzlaştırma veya aracı mercilere başvurma hakkı alınmaktadır. Yunan Uzlaşma Mercii OMED'in yetkileri sadece ücret ve maaş anlaşmazlıklarını çözmeye indirgenmiştir. Bunun dışında çalışanların artık kendi başlarına Yunan Uzlaşma Mercii OMED'e başvurma hakkı yoktur. Şubat 2012'den beri OMED'e başvurmak, işverenin iznine bağlı kılınmıştır.

Yeni düzenlemelerle İş Hukuku'na dayalı kurumların zayıflatılması, iş piyasalarında derin bir belirsizlik ve güvensizlik yaratmıştır. Ağır iktisadi durgunluk ve yüksek işsizlik oranları altında iş arayanlar ciddi bir tehdit altında, asgari çalışma koşullarını bile sağlamayan ve/veya aşırı esnek istihdam koşulları sunan işleri kabul etmeye meyletmeye başlamışlardır. Yunan Devlet Sanayi Denetim Kurumu'nun verileri (SEPE 2011), güvensiz çalışma koşullarının 2011 senesinde endişe verici bir hızla arttığını teyit etmiş ve bunun ücretlerin toplam % 38 düşmesine neden olduğunu göstermiştir. Özellikle işverenler tarafından tek taraflı olarak dayatılan saat ücretli iş sözleşmelerindeki 2011 senesindeki artış baş döndürücüdür: 2010 senesi ile karşılaştırıldığında 40 misli daha fazla saat ücretli sözleşmesi imzalanmış, bu ise senede % 4000'lik bir artış oranına tekabül etmektedir.

Kriz içerisinde sosyal diyalog kurumu da ciddi bir şekilde yara almıştır. Bu kurumun sosyal odaya üretme gücü, buna en çok ihtiyaç duyulan bir anda görmezden gelinmiştir. Yukarıda değinilen önlem ve hukuki düzenlemeler, ne kadar belirleyici, kapsayıcı ve ciddi etkilere gebe olduklarına bakılmadan, sosyal partnerlerle öncesinden anlamlı bir istişare sürecine girilmeden hayata geçirilmiştir. Süreç tamamlandıktan sonra kaleme alınan memorandumlarda, sosyal diyaloga yapılan değinmeler ise, tek kelime ile riyakârdır. 'Üçlü'nün dayattığı önlemler çok açıktır, en baştan belli ve belirleyicilerdir ve bunların karşısında Yunan Hükümeti'nin yükümlülükleri de bağlayıcıdır. Tahmin edilebileceği gibi asgari ücretin düşürülmesi sosyal partnerlerin ortak aksi iradesine rağmen gerçekleşmiştir. Sosyal partnerler, Genel Ulusal Toplu İş Sözleşmesi'nin ve toplu iş sözleşmesi hükümlerinin genişletilmiş geçerlilik ilkesi hükümlerinin korunması taraftarıydılar. Somut verili duruma ve deneyimlere dayalı önlemler alınması yerine Yunanistan'da, 'her derde deva mucizevi ilaç' olarak soyut bir modelin mekanik olarak uygulanması dayatılmaktadır. Halbuki bu soyut model kendi kendine koyduğu amaçlara bile ulaşmakta yetersizdir ve vatandaşlar cephesinde de programın muhaliflerinin sayısı günbegün artmaktadır.

Ne yazık ki çalışma ilişkilerindeki kazanımlara devlet eliyle yapılan müdahalelerin bu kasvetli listesi henüz tamamlanmış değil. Fakat bu kadarı bile iktisadi uyum programının zararlı ve kalıcı etkilerini göstermek için yeterli. Her ne kadar bu program, sözde Yunanistan'ın rekabet edebilirliğini artırmak bahanesi ile dayatılmış olsa da, ülke sonuçta kurumsal çalışma ilişkilerinin çerçevesini parçalayan ve sosyal bütünlüğünü zedeleyen bir iktisadi durgunluğa itilmiş oldu.

Yunan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu GSEE, çalışma ilişkilerini dönüştüren bu önlemlerin tam bir listesini ve etkilerini pek çok farklı metinde Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'ya sunmuştur. Zira bu önlemlerin çoğu, Yunanistan tarafından da imzalanmış olan ILO'nun ana sözleşmelerindeki çekirdek çalışma normlarına aykırıdır. Bunlar arasında örgütlenme özgürlüğüne dair 87 numaralı konvansiyon, örgütlenme ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkına dair 98 numaralı konvansiyon ve son olarak da toplu iş sözleşmelerinin desteklenmesi ilkesini bağıtlayan 154 numaralı konvansiyondur.

5. Akıntıya karşı: Sendikaları bekleyen yeni sorunlar

Daha önce de değindiğimiz gibi bu kasvetli manzara her ne kadar tam olmasa da, krizin çalışanlar ve sendikalar üzerindeki şiddetli etkilerini yeterince görünür kılmaktadır. Şimdiye kadar emsali görülmemiş olduğu tartışma götürmez bu kapsamlı reformlar, Yunanistan gerçeklerinden öyle kopuk bir tarzda hayata geçirilmiştir ki, gerçekten gerekli reformların olası etkilerini de minimize etmiştir (ILO 2011). Sendikalar üzerindeki kalıcı etkiler ciddi boyutlardadır. Bahsedilen dönüşümler, kurumsal rollerini ve tüm alanlardaki statülerini zayıflatmıştır. Sendikaların hem pazarlık gücü, hem de temel kurumsal araç ve koruma önlemleri ciddi şekilde erozyona uğratılmıştır. Bu dönüşümler sendikal örgütlerin tüm çabalarının altını oyararak, kolektif temsil ilkesinin bütünlüğüne saldırmaktadırlar. Bunun dışında çalışanlar ve sendikalar parçalanmış, güvensiz ve esnek çalışma ilişkilerinin baskın çıktığı bir iş piyasasında, kendilerini orantısız bir şekilde güçlenmiş işverenlere karşı eşitsiz bir mücadele içinde bulmaktadırlar. İşte tam da bu manzara içerisinde sendikalar kendilerini önemli sorunlarla karşı karşıya bulmaktadırlar. Bu şartlar altında hem kurumsal olarak güçten düşürülmelerine karşı durmalı, hem de aynı zamanda krizin ve tasarruf tedbirlerinin iktisadi ve sosyal olarak kombine etkilerine karşı çalışanların haklarını korumalıdırlar.

Krizin başlangıcından beri tüm artan zorluklara rağmen Yunan sendikaları, çalışanların hakları ve ücretlerinin, aynı zamanda da çalışanları koruyan kurumların savunusunda cephenin en önlerinde yer almıştır. 'Üçlü'nün boğucu baskısı altında, bir iflas senaryosuna varacak kadar ciddi ve uzun vadeli sosyal gerilemeler yaşandığından sendikalar, sıkı tasarruf siyasetine ve çalışanları koruyan kurumların kapatılmasına karşı mücadele etmek için bir dizi genel grev çağrısı yapmışlardır. Yunan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu GSEE, tüm bu sıkıntılara rağmen sosyal diyalogu ve sosyal ortaklık anlaşması kurumunu ayakta tutmaya çalışmış ve işveren örgütleriyle diyaloga devam ederek, 2010 yılında iki yıllığına geçerli olacak bir Genel Ulusal Toplu İş Sözleşmesi imzalamıştır. Yunan sendikaları Avrupa ve uluslararası çaptaki kriz karşıtı tartışmalara ve eylemlere aktif olarak katılmakta ve güçlü destekler ve dayanışma mektupları almaktadırlar. Sendikalar, ülkenin içinde bulunduğu kritik durumun tamamen farkında olmakla beraber, krizin üstesinden gelinmesindeki ana ilkenin hâlâ 'sosyal adalet' olması gerektiğini savunmaktadırlar. Krizin bedelinin, krizin ve ülkenin içinde bulunduğu siyaset zafiyetinin oluşmasında hiçbir suçu olmayan çalışanlara ve çalışanların kurumlarına bindirilmesi ve bu nedenle kalıcı zararlar görmelerinin hiçbir meşruiyeti olmadığına inanmaktadırlar. Çalışanlar daha şimdiden ciddi bedeller ödemiş durumdadır ve bundan sonraki bedellerin adil bir şekilde dağıtılmasını ve bu bedellerin krizin derinleşmesine değil, çözüm üretmesine yaramasını talep etmeye hakları var.

Ülkeyi ve insanlarını felç eden akıldışı sıkı tasarruf politikaları yerine ihtiyaç duyulan iktisadi olarak tutarlı ve toplumsal olarak kabul edilebilir programlardır. Bu alternatif programın dayanak noktalarını ise yatırımlar, büyüme ve istihdam üzerine kurulu ve bedellerin sosyal adalet ilkesine göre dağıtıldığı bir önlemler kokteyli teşkil etmelidir. Yüksek riskli kredi piyasalarında faal mali spekülasyonların arzularını tatmin etme önceliğinin yerine, Yunan ekonomisinin yeniden inşası koyulmalıdır. Toplumsal olarak kabul edilebilir çözümleri aramanın yolu ise, sosyal diyalogtan geçmektedir.

6. Değerlendirme

Yunanistan, emsali zor bulunacak kadar kısa bir süre içinde ve çok zorlu bir uluslararası bağlam içerisinde, şimdiye kadar hiç deneyimlemediği kadar geniş bir çapta mali ve yapısal uyum politikalarını hayata geçirmek zorunda kaldı. Bu yazıda gös-

terilmeye çalışıldığı gibi, bu sürecin etkileri ekonomi için olağanüstü zararlı idi ve istihdam ile ilgili tüm alanları ve ülkenin genel toplumsal konumunu son derece olumsuz etkiledi. Toplumsal bütünlük çok zorlu bir dayanıklılık testine tabi tutuldu. İddia edilen rekabet edebilirlik ve bütçe konsolidasyonu amaçlarını gerçekleştirmek şöyle dursun, talep edilen uyum önlemleri Yunanistan'ı gittikçe daha da büyük bir hızla iktisadi ve toplumsal bir yıkıma sürükledi.

Uluslararası Para Fonu IMF ve Avrupa Komisyonu'nun düzenli olarak gerçekleştirdikleri denetimler, uyum programının önüne koyduğu tüm amaç ve kılavuz değerlerde başarısızlığa uğradığının en ayrıntılı kanıtını sunuyorlar. Suç ise, sözde Yunanistan'daki 'kurumsal direnç' ve 'reform tembelliği' gibi soyut kavramlara atılıyor. Programın felsefesi ve uygulanma tarzını sorgulamak ise hiç akıllara gelmiyor. Krizle baş etmek için başka stratejiler daha baştan dışlanmış ve her açıdan başarısızlığa uğradığı ve onca iktisadi sorun ve insani acıya neden olduğu aşikâr olan bir önlemler kokteylinde dogmatik bir şekilde ısrar edilmiştir.

Çalışanların hakları alanına geldiğimizde ise, Yunanistan'ın çalışanları koruyan kurumların köküne nasıl kibrit suyu dökülebileceğine dair bir laboratuvar olarak kullanıldığı izlenimine kapılmamak içten bile değil. Yunan çalışanlar, diğer Avrupa Birliği ülkelerindeki çalışanlara ibret olsun diye yeniden yeniden cezalandırılırlarken, genel olarak Avrupa Sosyal Modeli'ni ve buna bağlı kurumları geriletmek için tüm Avrupa'da bir dibe yarış başlatılmış oluyor. İktisadi istikrar ve tam kontrol projesi, tüm Avrupa Birliği'nde yıkıcı sonuçları aşikâr olan tek bir 'her derde deva' reçete uygulanmasına yol açıyor. Krize neden olan asli faktörler göz ardı edilirken, yıkıcı sonuçlarının ise Yunanistan'da 'denendiğini' söyleyebiliriz: sıkı bir tasarruf politikasına dayalı ekonomi yönetimi ve ücretler ile sosyal kazanımların uyum politikalarına ilk kurban edilecekler sırasına koyulduğu bir iktisadi durgunluk.

Bu kurtarma önlemlerinin amacının Yunanistan'ı kurtarmak olmadığı kesindir. Amaç bankaları, kendi mesul oldukları sorumsuz kredi pratiklerinin sonuçlarından korumaktır. Yunan krizi tabii ki Yunanistan'ın iç politikasındaki zafiyetlerle de ilişkilidir. Fakat kontrolden çıkması ancak, devlet borçları üzerinden spekülasyon yapan mali sermayenin kâr maksimizasyonuna olan yıkıcı meyli yüzünden olmuştur. Avrupa Birliği ise bu yıkıcı temayüle karşı tutarlı bir cevap geliştirememiştir.

Sonuçta karşı karşıya olduğumuz ciddi eksikliklere sahip yeni bir sistemdir: Mali kapitalizm. Avrupa, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki bu son derece kritik dönüm noktasında mali spekülasyonun yarattığı bunalımlarla etkin bir şekilde baş edebilmelidir. Avro Bölgesi'nin geleceği ve istikrarı kuralsızlaştırılmış mali piyasaların eline bırakılamaz.

Kaynakça

- Avrupa Komisyonu** (2011): 705 endüglütig. Brüssel, 26.10.2011: 5.
- Avrupa Komisyonu** (2010): The Economic Adjustment Programme for Greece. European Economy. Occasional Papers 61: Brüssel.
- Avrupa Komisyonu** (2011): The Economic Adjustment Programme for Greece. Fourth Review. European Economy. Occasional Papers 82. Spring.
- Bordo, M. und Schwartz, A.** (2000): Measuring real economic effects of bailouts: historical perspectives on how countries in financial distress have fared with and without bailouts. Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy, Jg. 53, Heft 1, Dezember 2000: 81–167; <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167223101000288> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- Easterly, W.** (2002): What did Structural Adjustment Adjust? The Association of Policies and Growth with Repeated IMF and World Bank Adjustment Loans. Working Papers 11. Center for Global Development.
- EEAG** (2011): The EEAG Report on the European Economy, »Greece«. In: CESifo, München: 97–125.
- EL.STAT (2012a) (Yunan İstatistik Kurumu): Perakende sektörü ciro endeksi, Kasım 2011 (yayımlanma tarihi: 31.01.2012).
- EL.STAT** (2012b) (Yunan İstatistik Kurumu): Sanayi Üretimi Endeksi, Aralık 2011 (yayımlanma tarihi: 09.02.2012).
- EL.STAT** (2012c) (Yunan İstatistik Kurumu): Üç aylık Milli Gelir Hesaplamaları, 4. Üçay 2011 (yayımlanma tarihi: 14.2.2012).
- Eurostat** (2012): Armutsgefährdung und soziale Ausgrenzung in der EU27. Pressemitteilung vom 8.2.2012; http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-08022012-AP/DE/3-08022012-AP-DE.PDF (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- Featherstone, K.** (2011): The JCMS Annual Lecture: The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime. JCMS: Journal of Common Market Studies 49: 193–217.
- Fotiadis, A.** (2012): Greeks Discover the Politics of Poverty. In: IPSNEWS.net (21.2.2012); <http://ipsnews.net/newsTVE.asp?idnews=106789> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- ILO – Uluslararası Çalışma Örgütü** (2011): Report on the High Level Mission to Greece. Athen, 19.–23. September.
- INE/GSEE – Yunan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu Emek Enstitüsü** (2011): Annual Report on Greek Economy and Employment (September): Athen.
- IWF – Uluslararası Para Fonu** (2011): Greece: Fifth Review under the Stand-By Arrangement IMF Country Report No. 11/351, Aralık.
- Korge, J. und Batzoglou, F.** (2012): Elend in Griechenland: Athens neue Arme kommen aus der Mittelschicht. In: SPIEGELOnline (9.2.2012); <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,814383,00.html> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- Matsaganis, M. und Leventi, Ch.** (2011): The distributional impact of the crisis in Greece No 1124, DEOS Working Papers, Athens University of Economics and Business.
- Mitsopoulos, M. und Pelagidis T.** (2006): Analysis of the Greek Economy: Rent- Seeking and the Reforms [Ανάλυση της Ελληνικής Οικονομίας: Η προσοδοθηρία και οι μεταρρυθμίσεις] Parazisis: Athen.
- (2010): Explaining the Greek Crisis: From Boom to Bust. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Przeworski, A. und Vreeland, J. R.** (2000): The Effect of IMF Programs on Economic Growth. Journal of Development Economics 62: 85–421.
- Reuters** (2012): Analysis. Greece heads for record books as economy slumps. In: Reuters (15.2.2012); <http://www.reuters.com/article/2012/02/15/us-economy-greece-comparisons-idUSTR81E09W20120215> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- Roubini, N.** (2011): Four Options to Address the Eurozone’s Stock and Flow Imbalances: The Rising Risk of a Disorderly Break-Up, RGE; <http://www.roubini.com/analysis/165338> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).
- SBA** (2011): Fact Sheet Greece 2010/2011. European Commission. DG Enterprise and Industry, April: 56–61.
- SEPE – Devlet Sanayi Denetim Kurumu** (2011): Pressemitteilung zur Entwicklung bei den Beschäftigungsverhältnissen in den ersten neun Monaten 2011.
- Stiglitz, J.** (2000): »What I Learned at the World Economic Crisis«. In: New Republic. (17.4.2000): 12–17.
- (2002): Globalization and Its Discontents. W.W. Norton & Company: New York.
- Yunan Parlamentosu – Sosyal İşler Esas Komisyonu** (2012): Unterrichtung durch den Minister für Arbeit und soziale Sicherheit George Koutroumanis am 1.1.2012; <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/TokTirio/Fotografiko-Archeio/#fb22a027-3c1e-4bad-b19f-7999077ecc25> (en son 29.2.2012 tarihinde okundu).

KÜNYE

Zoe Lanara Yunan Genel İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Uluslararası İlişkiler Şubesi Müdürüdür.

Çevirmen

Aslı Odman

Bu yayında ifade bulan görüşler, Friedrich-Ebert Vakfı'nın görüşleri ile örtüşmek zorunda değildir.

Friedrich-Ebert-Stiftung
Cihannüma Mahallesi Mehmet Ali Bey Sk. 12/D5
34353 Beşiktaş-Istanbul
Türkiye

Tel: +90 212 310 82 37

contact@festr.org

www.festr.org

Sorumlu : Michael Meier

© FES Türkiye, 2012